

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

.....
ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Ι'. κατὰ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ.
.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ (1).

Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑδάτων.

Μετὰ τὴν εὐμενῇ ὑποδοχὴν τῶν περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑδάτων παρατηρήσεων (2), τὰς ὁποίας πάσας, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν τοῦτο, συνελέξαμεν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀθα-

(1) Προτιθέμενοι ν' ἀσχοληθῶμεν προσεχῶς καὶ περὶ ἄλλων σπουδαίων ζητημάτων, οἷον περὶ ὁδοποιίας, περὶ δασῶν, περὶ φυλακῶν, περὶ ποταμοπλοίας κτλ, παρεδέχθημεν τὴν ἀρχὴν τοῦ νᾶ ὀνομάσωμεν τὰ τοιαῦτα, ἐν μόνον ἀντικείμενον ἀποκλειστικῶς ἀφορῶντα ἡμῶν ἔργα, ὑπομνήματα, ἠθέλομεν μάλιστα προτάξει τὸ περὶ ὁδοποιίας καὶ περὶ δασῶν, ἐὰν μὴ ἐπειγόμεθα ὑπὸ τῆς ἐποχῆς.

(2) Ἴδε Μελίσσης Ἀθηνῶν τόμ. α'. σελ. 63—76.

(ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΩΝ Τόμος Α΄.)

νάτων ἡμῶν προγόνων (1) ἐκ τῶν τοῦ Πλινίου (2) καὶ ἐκ τοῦ ὁδοιπορικοῦ τοῦ ἀειμνήστου Σιατοβριάνδου (3), ἐπόμενον ἦτο νὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς πλειοτέραν ἔρευναν καὶ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν τότε προχειρῶς δημοσιευθέντων, τοῦλάχιστον, ἵνα μὴ διψῶμεν τοῦ λοιποῦ ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς φυτικὴ φύσις, καὶ ἵνα διατρανώσωμεν οὕτω τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν εἰς τε τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τὴν σπουδαίαν προσοχὴν, ἣν ἀπέδωκαν εἰς ἀπλᾶς παρατηρήσεις ἀνθρώπου, οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῶν εἰδικότητα ἔχοντος, καὶ οὐδὲν ἀντιποιοιμένου.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐμάθομεν ὅτι ὁ ἀρχικηπουρὸς τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος Κ. Σχημὴ μᾶς ἐξήτει πρὸς διακοίνωσιν σπουδαίας τινὰς πληροφορίας περὶ ὑδάτων ἐσπεύσαμεν, καὶ παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου Γερμανοῦ ἐμάθαμεν τὰ ἐξῆς.

Κατὰ τὰ 1857, σκαπτομένων τῶν ἀνακτορικῶν κήπων, ἀνεκαλύφθη ὠραιότατη κεφαλὴ προτομῆς τοῦ Δημοσθένους, ὑπ' αὐτὴν ἔκειτο ὀγκώδης τετράγωνος πλάξ καὶ ὑπ' αὐτὴν εὐρέθη εὐμέγεθες ὑδραγωγεῖον, πλήρες ὕδατος, εἰς βάθος ὀκτὼ περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τῶν κήπων. Ἐρευνῆς δὲ γενομένης, ἀνεκαλύφθη ὅτι τὸ ὕδωρ ἦτον ἄφθονον, ῥέον ἐκ τοῦ ἀρκτικοανατολικοῦ μέρους τῶν ἀνακτορικῶν κήπων πρὸς τὸ δυτικομεσημβρινόν. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ τεθῇ ἐνταῦθα εὐμεγέθης, δι' αἵματος κινουμένη, ἀντλία, ἥτις καὶ παρηγγέλθη ἀμέσως· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κῆποι τότε εἶχον ἀνάγκην ὕδατος, εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα περίπου βημάτων μεσημβρινοδυτικώτερον τοῦ μέρους ἐκείνου ἠνεώχθη ἕτερον φρέαρ, εὐρέθη καὶ ὑπ' αὐτὸ τὸ ὑδραγωγεῖον εἰς ἕξ περίπου μέτρων βάθος, καὶ ἐτίθη ἀντλία, κινουμένη δι' ἴππου. Πεντήκοντα δὲ μέτρα πρὸς δυσμὰς τοῦ μέρους τούτου ἐφαίνετο μέρος τι βαλτῶδες, τὸ καλούμενον ἄλλοτε

(1) Ἴδε Πλάτωνος Κριτίαν καὶ Φαῖδρον. — Στράβωνος Γεωγραφικὸν ἔννατον §. 19 καὶ 24. — Παυσανίου Βιβλίον πρῶτον κεφ. 19 §. 6. — Ξενοφῶντος περὶ προσόδων κεφ. πρῶτον, καὶ ἀπομνημονεύματα, βιβλίον τρίτον. — Ἀριστείδου τοῦ ῥήτορος Παναθηναϊκὰ, καὶ Πλουτάρχου Περικλέα.

(2) Ἴδε Πλινίου φυτικὴν ἱστορίαν βιβλίον 31.

(3) Ἴδε Σιατοβριάνδου ὁδοιπορικὸν τόμ. 6'. σελ. 67 καὶ 68 μετὰφρ. Ραΐδου.

βοῦδοπνίκτης (1) καὶ ἐνταῦθα ἀνωρύχθη τρίτον φρέαρ, εὐρέθη καὶ ἐνταῦθα τὸ ὑδραγωγεῖον εἰς πέντε περίπου μέτρων βάθος καὶ ἐτέθη χειροκίνητος ὡραιότατη μηχανή, ἡ καλουμένη *νώρα*.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ἔφθασε καὶ ἡ παραγγεληθεῖσα ἀτμοκίνητος ἀντλία, δέκα καὶ ἐξ ἵππων δυνάμεως· ἐτέθη ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεκαλύφθη τὸ ὑδραγωγεῖον, καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐγένετο τὸ ἐξῆς πείραμα.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀντλίας καὶ εἰς τὴν νώριαν ἐδόθη ἡ δραστηριωτέρα κίνησις, τὸ ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης ἀντλούμενον ὕδωρ ὡμοιάζει ποταμίσκον, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ τὸ ὑδραγωγεῖον ἔρρεεν ἔτι καὶ ἕτερον ὕδωρ, διευθυνόμενον πρὸς τὴν πόλιν.

«Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο δὲν εἶναι ἄρά γε αὐτὸ τοῦτο, τὸ νᾶνακαλυφθὲν πρὸ τινων ἐτῶν καὶ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου; δὲν εἶναι ἄρά γε αὐτὸ τοῦτο, τὸ διερχόμενον καὶ ὑπὸ τὸ φρέαρ τοῦ Κυρίου Εἰνδεστάμ, πρέσβειος τῆς Σουηθίας; ἀλλὰ ποῦ ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ τοῦτο; δὲν εἶναι ἄρα πῶς δυνατόν νά εἰσέλθῃ μὲ μικρὰν δαπάνην εἰς τὴν πόλιν;» Τὰς ἐρωτήσεις ταύτας μᾶς ἀπηύθυνε μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ἀφελείας ὁ ἀξιοτίμος Κύριος Σχμῆθ, καὶ ἔπειτα προσέθηκε τὰ ἐξῆς.

«Παρὰ τὴν θέσιν, τὴν καλουμένην ἄλλοτε *βοῦδοπνίκτης*, εὐρέθη ἕτερον εὐμέγεθες, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ξηρὸν ὑδραγωγεῖον, πῶς διευθυνόμενον πρὸς τὴν πόλιν, καὶ φθάνον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας τοῦ συντάγματος· μὲ χιλίων περὶ τοῦ ταλλήρων δαπάνην, ἐσυμπέρανε, δυνάμεθα νά μεταφέρωμεν ἀπὸ τοῦ *βουδοπνίκτου* εἰς τὸ ξηρὸν ὑδραγωγεῖον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ συντάγματος μίαν περίπου ὁκτὸν ὕδατος.»

Εὐχαριστήσαντες τὸν ἀγαθὸν τοῦτον ἄνδρα διὰ τὴν περισπούδαστον ταύτην εἰδησιν, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν, ἐὰν δυνάμεθα νά δημοσιεύσωμεν αὐτὴν καὶ νά κάμωμεν χρῆσιν τοῦ ὁδομάτος

(1) Σ. Σ. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἄρά γε τὰ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος μνημονευόμενα ὕδατα αἰσὶ μὲν νῦν αἱ πηγαί, καθαροῦ καὶ ποτίμου ὕδατος, ὥς γαστρὶ ἐκτὸς τῶν τοῦ Διοχάρους καλουμένων *Πυλῶν*, πλησίον τοῦ *Λυκείου*; ἰδὲ Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. ἑννατον κεφ. α. §. 19 Ἀττική.

του, αὐτοῦ μόνον τοῦτο μᾶς εἶπεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀκόμη πηγὰς δύναμαι νὰ σᾶς δείξω· ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον· ἀμφότεροι διευθύνθημεν πρὸς τὸν Ἰλισσὸν, διετρεξάμεν πᾶσαν τὴν κοίτην αὐτοῦ, εἰσῆλθομεν εἰς ἅπαντα τὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν λήγοντα εἰς αὐτὸν ξηρὰ μὲν τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ ὑπογείως ἀναβλύζοντα ῥυάκια, ἐφθάσαμεν μέχρι πέραν τῆς πηγῆς τῆς λεγομένης τοῦ Μερτροῦδ, ἀπῆλθομεν εἰς τὴν Ζωοδόχον πηγὴν, ἐρευνήσαμεν τὰ μέρη, ἔνθα κατὰ τὰ 1835 ἕτερός τις Γερμανὸς, τοῦ ὁποίου λησμονῶ τὸ ὄνομα, εἶχε στήσει βυρσοδεφεῖα, καὶ ἐπανήλθομεν περὶ τὴν μεσημβρίαν, λίαν μὲν κεκμηκότες ἀμφότεροι διὰ τε τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου καὶ τὴν πεντάωρον βάδισιν εἰς ἀνώμαλον ἑδαφος, ἀλλὰ συνάμα καὶ πλήρεις χαρᾶς διὰ τὴν προσγινομένην εἰς ἐμὲ μὲν σπουδαιοτάτην ἀνακάλυψιν· εἰς δὲ τὸν ἀγαθὸν Γερμανὸν ἐνδόμυχον καὶ φυσικὴν εὐχαρίστησιν, διότι ἡδυνήθη νὰ ικανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν μου.

Ἐν τῇ ἐκδρομῇ δὲ ταύτῃ εἶδομεν τὰ ἐξῆς. Κατὰ μεγάλην τινὰ ἀπόστασιν, δύο καὶ μέχρι τριῶν ἴσως σταδίων ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ Ἰλισσοῦ, ἄφθονον ποσότητα ὕδατος, ῥέοντος ποῦ μὲν ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ, ποῦ δὲ ὑπογείως καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὄχθας· ἐνταῦθα ἀπλῇ ἐκκαθάρισις τῆς κοίτης ἀπὸ τῶν ἐπιχώσεων καὶ κατασκευῇ τεχνητῆς στερεᾶς καὶ μὴ ἐπιτρεπούσης τὴν ὑπόγειον ῥοὴν κοίτης ἀρκεῖ ν' ἀσφαλίσῃ μεγάλην ποσότητα ὕδατος πρὸς πόσιν τῶν ἀνθρώπων ἢ καὶ πρὸς πότισιν τῶν κατωτέρω τῆς Καλλιῤῥόης κτημάτων· ἐὰν δὲ φραχθῇ που τῆς τοιαύτης στερεᾶς καὶ τεχνητῆς κοίτης ἢ πρὸς τὰ κάτω ῥοὴ τοῦ ὕδατος διὰ τῆς οὕτω δὴ καλουμένης δέσεως, δυνατόν εἶναι νὰ ἀνυψωθῇ τοῦτο μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν. Εὐτυχῶς αὐτὸ τοῦτο ἐπεχείρησε πρό τινων ἡμερῶν ἀξιεπαίνως ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ πληρεστάτη ἐπιτυχία θὰ στέψῃ μετ' οὐ πολὺ καὶ διὰ σμικρᾶς δαπάνης τὰς προσδοκίας. Περιστὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀνωτέρω τῆς δέσεως ταύτης ἂν ποτε ἀποφασίσωσι νὰ διέλθωσι καὶ ἤδη τὸν Ἰλισσὸν ἀνυπόδουτοι οἱ φιλόσοφοί μας, ὥσπερ ὁ Σωκράτης, θὰ βρεῖξωσι τούτους βεβαίως, καὶ θὰ αἰσθανθῶσι τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

Ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ Μερτροῦδ ῥέει τῷ ὄντι ποσότης τις ὕδατος, ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη εἶναι τοσοῦτον μικρὰ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασις καὶ ἡ ἀνωμαλία τοῦ ἑδάφους τοσαύτη, ὥστε φρονοῦμεν, ὅτι ἡ δι' ἰδιαιτέρου ὑδραγωγείου εἰσαγωγὴ

αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν οὐ μόνον ἐπωφελὲς δὲν θὰ ἦναι εἰς τὸν ἐπιχειρήσοντα αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιος. Δυνατὸν ὁμως θὰ ἦτο νὰ χρησιμοποιοιθῇ κατὰ τὰς πέριξ γαίας τὸ ναμάτιον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αἱ γαῖαι αὗται κατὰ δυστυχίαν εἶναι ἀνώμαλοι.

Ἀλλ' ὅσον ἐπουσιῶδες εἶναι τοῦτο, τοσοῦτον οὐσιωδέστατον εἶναι νὰ ἐρευνηθῶσιν ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ πέριξ, ὅπου πάλαι ποτὲ εἶχεν ὁ Γερμανὸς τὰ βυρσοδεψεία. Πολλαχοῦ τῶν μερῶν τούτων ὑπάρχουσι μεγάλα ὑδραγωγεία, ἔχοντα καὶ σήμερον ὕδωρ· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσι τοσαῦται ἐπιχώσεις καὶ ἀκαθαρσίαι, ὥστε τὸ ὕδωρ ἀναγκάζεται ν' ἀναβλύζη πολλαχοῦ πέριξ τῶν ὑδραγωγείων τούτων. Ταῦτα δέ, καίτοι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς κείμενα, καὶ ἄφθονον καὶ προφανῶς ῥέον ὕδωρ ἔχοντα, εἰσέτι ὁμως κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κ. Σχημῆθ δὲν ἐρευνήθησαν. Καὶ ἐνταῦθα νομίζομεν, ὅτι διὰ μικρᾶς δαπάνης δυνατὸν εἶναι νὰ εὑρεθῇ ἄφθονον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Ζωοδόχῳ πηγῇ, παρὰ τῷ ἑμυνύμφ ναϊδίῳ, ὑπάρχει διαυγέστατον καὶ ἄφθονον ὕδωρ, ἰδιόκτητον τῆς Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, καὶ χρησιμεῖον πρὸς πότισιν δύο λαχανοκήπων, ἐξ ὧν καρποῦται ἡ Μονὴ χιλίας διακοσίας, νομίζομεν, δραχμὰς κατ' ἔτος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο, διὰ νὰ λάβῃ φαίνεται μεγαλειτέραν ῥοήν, φράσσεται ἐνίοτε ἐντὸς στενωπάτης καὶ λίαν ἐπιμήκουσ δεξαμενῆς, ὁμοιάζουσας ὀχετὸν, κεκαλυμμένην ἔχοντα καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Ἡ πολλάκις γενομένη πέραν τοῦ μέτρου ἐπιφραξίς αὕτη συνετέλεσε, φρονοῦμεν, εἰς τὸ νὰ λάβῃ ἄλλην διεύθυνσιν μεγάλη ποσότης ὕδατος, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον εἶναι ἄφθονον, ζυγίζον ἡμίσειαν περίπου ὀκτῶν, καὶ διὰ μικρᾶς δαπάνης φθάνει μέχρι τοῦ γενικοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως. Ἀναγκαῖον ὁμως καθίσταται νὰ ἐκφραχθῇ καὶ καθαρισθῇ ἡ ὀχετὸν ὁμοιάζουσα δεξαμενὴ, νὰ γείνη ἔρευνα πρὸς εὑρεσιν καὶ τοῦ λοιποῦ, ὀπολεσθέντος, ὕδατος καὶ οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ νὰ φράσσεται τοῦτο. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὕδωρ φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι ἄδικον νὰ χάνηται ἕνεκα ἀκηδίας τοῦ ἰδιοκτῆτου, ἢ νὰ χρησιμεύῃ μόνον πρὸς πότισιν δύο λαχανοκήπων, εὐτελέστατον εἰσόδημα παρεχόντων.

Ταῦτα ἰδόντες καὶ ἐρευνήσαντες διὰ τῆς καλοκαγαθίας τοῦ Κυρίου Σχημῆθ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐρευνήσωμεν ἐπισταμένως καὶ ἅπαντα τὰ μέρη, εἰς ἃ ἄλλοτε ὑπῆρχεν ὕδωρ καὶ εἰς ἃ δυνατὸν εἶναι ν' ἀνευρεθῇ καὶ σήμερον. Τὴν ἐπιούσαν λοιπὸν παραλαβὼν δύο ὁδηγούς εἰσῆλθον εἰς τὴν κοίτην τοῦ Κηφισ-

σου· σμικρὸν δὲ προχωρήσας ἀνωτέρω τῆς γεφύρας, τῆς μεταξὺ τοῦ ὑδρομύλου τοῦ Κ. Μελετοπούλου καὶ τοῦ ναϊδίου τοῦ ἁγίου Σωφρονίου κειμένης, εὗρον ἄφθονον ὕδωρ, ῥέον κατὰ τινὰς μὲν ἀποστάσεις ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τινὰς δὲ ἄλλας τοσοῦτον πλησιέστατα αὐτῆς, ὥστε καὶ διὰ τῶν χειρῶν μόνον ἐδύνατό τις ν' ἀποσύρῃ τὴν ποτάμιον στερεὰν ὕλην, καὶ νὰ φέρῃ τὸ ὕδωρ καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν. Πολλαχοῦ τῆς κοίτης ταύτης εἶδομεν ἀναβλύζον ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν ὄχθων αὐτῆς καὶ εἰς τὴν κα-ἀληξιν καταξερῶν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ῥυακίσκων ναμάκια ὕδατος. Τὸ δὲ πρὸς πότισιν τῶν κτημάτων χρησιμεῖον ἤδη ὕδωρ τοῦ Κηρισσοῦ ἔρρεεν ἐντὸς τῆς τεχνητῆς κοίτης αὐτοῦ, παραλλήλως σχεδὸν τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ τούτου. Καθ' ὅλον δὲ τὸ μῆκος τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ εὗρομεν ἄπειρα καὶ εὐρωσιότατα ὑδροχαρῆ φυτὰ, χόρτα, καὶ δένδρα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι καὶ νὰ εὐεκτῶσιν ἄνευ ὕδατος· ἐνιαχοῦ μάλιστα εὗρομεν καὶ πραγματικούς ἐλώδεις δριμύνας. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν καλουμένην δέσιν, ἥτις χρησιμεῖει πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῆς φυσικῆς κοίτης καὶ παροχέτευσιν αὐτοῦ εἰς τὴν τεχνητὴν, εἶλομεν ὅτι ἡ δέσις αὕτη, καὶ ἀτέχνως εἶναι κατασκευασμένη, καὶ ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἴσως βεβλαμμένη, διότι ἀμέσως ὑπ' αὐτὴν ἀναφαίνεται ἐν τῇ κοίτῃ ἄφθονος ποσότης ὕδατος, ἥτις καὶ χάνεται εἰς μάτην.

Προχωρήσαντες μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, καὶ πολλαχοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρατηρήσαντες ἀναβλύζον ἀπὸ τῶν ὄχθων ὕδωρ, ἐξεπλάγημεν ὅτε εἶδομεν ὅτι αἱ ἐκβολαὶ, ἀντὶ νὰ ᾔναι ἐλεύθεραι, ἵνα ἐξέρχεται ἀπ' αὐτῶν καὶ ῥέῃ ἀκωλύτως τὸ ὕδωρ, τούναντίον εἶναι σχεδὸν πεφραγμέναι διὰ τοίχου στερεοῦ ἀσβεστοκτίστου, καὶ ὀγκωδῶν λίθων· τούτου ἕνεκα οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι μεγάλη ποσότης ὕδατος, μὴ εὐρίσκουσα ἐλευθέραν ἑξοδὸν, παρεξετράπη καὶ ἠναγκάσθη, οὕτως εἰπεῖν, νὰ λάβῃ ἄλλην ὑπόγειον διεύθυνσιν. Μόνον διὰ τῆς ἄρσεως τοῦ τεχνητοῦ τούτου προσκόμματος, καὶ μικρᾶς πρὸς τὰ κάτω ἀνασκαφῆς καὶ πλατύνσεώς τινος τοῦ στομίου τῶν ἐκβολῶν ἐνδέχεται νὰ διπλασιασθῇ ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος. Τοῦτο ἐνδέχεται νὰ παραβλάβῃ εὐτελεῖ ὕλικά συμφέροντα τρίτου, ἔχοντος ἀμέσως ὑπὸ τὰς ἐκβολὰς ὑδρόμυλον· ἀλλὰ τὸ δημόσιον ἢ ὁ δῆμος δύναται ν' ἀγοράσῃ κατ' ἐκτίμησιν καὶ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην τὸν μῦλον τούτον καὶ νὰ τὸν κατεδαφίσῃ ἀμέσως, ἵνα μὴ ἐξ αὐτοῦ μένωσιν ἄγονοι ἄπειροι καὶ λίαν εὐφοροὶ πεδιάδες

τῆς γῆς τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἵνα μὴ διψᾷ καὶ μαραίνεται ἡ ἐν αὐτῇ φυτικὴ φύσις.

Ἐὰν δὲ ἐκκαθαρισθῇ ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ, τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τοῦ χωριδίου, τοῦ καλουμένου Τουραλί, ἐάν σρωθῇ αὐτὴ στερεῶς καὶ τεχνέντως ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ἐὰν ἀνασκαφῶσι κατὰ τι καὶ τὰ μέρη ἐνθα ἀναβλύζει ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ, καὶ μετοχευεσθῇ καὶ τοῦτο ἀκωλύτως εἰς τὴν νέαν τεχνητὴν κοίτην, τότε οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμφιβολίαν, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐνδέχεται καὶ νὰ τριπλασιασθῇ, ἡ δ' ἐκ τῆς μικρᾶς πρὸς τοῦτο δαπάνης ὠφέλεια ἔσεται ἀνυπολόγιστος. Τὰ δαπανηθησόμενα πρὸς τοῦτο χρήματα ἐνδέχεται νὰ εἰσπραχθῶσιν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἀμέσως ἐπὶόντος ἔτους. Ἐὰν δὲ καθαρισθῇ καὶ στρωθῇ τεχνέντως σύμπασα ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ τούτου, καὶ ἰδίως ἐὰν ἐπιμεληθῶμεν κατὰ τι τῆς δενδροφυτείας κατὰ τὰ πέριξ ἡμῶν γυμνά καὶ ἄγονα ὄρη, ἐνδέχεται νὰ εὐρεθῇ τοσοῦτον ὕδωρ, ὥστε καὶ εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας νὰ ἐπαρκῇ (δι' ὀχετῶν ὅμως τεχνητῶν, καὶ κεκαλυμμένων, καὶ ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ διευθυνομένων) καὶ πλεῦτιμον νὰ καταστήσῃ τὸν ποταμὸν τοῦτον τοῦλάχιστον μέχρι τοῦ μύλου τοῦ Μελετοπούλου διὰ μικρῶν φορτηγῶν πλοιαρίων (μασούνων). Ἡ δὲ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας δαπάνη πρὸς αὕξησιν ὕδατος εἶναι τοσοῦτον μικροῦ λόγου ἄξια, ὥστε ἐὰν ἀνεπτύσσετο παρ' ἡμῖν ἐνωρίτερον τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἤθελον προκαταβάλλει αὐτὴν ἀμέσως οἱ κτηματῖαι. Ἀλλ' ὅ,τι ἡμέλησαν ἢ δὲν ἐδυνήθησαν ἢ δὲν εἰόησαν οὗτοι νὰ πράξωσιν ἄχρι τοῦδε, δὲν ὀφείλει ἄρά γε νὰ τὸ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις ἢ ὁ δῆμος καὶ νὰ ἐπιβάλῃ ἔπειτα τὴν δαπάνην ὡς φόρον εἰς τοὺς κτηματῖας; Δὲν πρέπει ἄρά γε νὰ χειραγωγῶσι περὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς λαοὺς τῶν αἰ πατρικαὶ Κυβερνήσεις; ὦ! ἐὰν ἐδυνάμεθα νὰ εἰσακουσθῶμεν παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἢ παρὰ τῷ δήμῳ, ἠθέλαμεν συμβουλευθεῖ νὰ οἰκονομήσωσιν ὅθεν δὴ ποτε δυνηθῶσι χρήματα, καὶ νὰ ἐπιληφθῶσιν ἀμέσως τοῦ ἔργου, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ ἐποχὴ, ἵνα ὠφεληθῶμεν τοῦλάχιστον ἐκ τῆς συγκομιδῆς τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Πλήρεις χαρᾶς ἐξ ὧν εἶδομεν καὶ ἐνταῦθα, τὴν ἐπιούσαν ἀπῆλθομεν εἰς Πατήσια, ὅπου πρὸ πολλοῦ ἠκούομεν ὅτι ὑπῆρχον ἄλλοτε ἀφθονα ὕδατα. Παρά τινος δὲ νοημονεστάτου κηπουροῦ, τοῦ Ἀναστασίου Μπαρालέξη, ἐμάθομεν ὅτι συνάδελφός

τοῦ τις, σκάπτων πρὸ τριῶν ἐτῶν πρὸς ἐξόρυξιν φρέατος, ἐντὸς τριῶν περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀνεκάλυψε τὴν διασταύρωσιν ἀρχαίου, εὐμεγέθους, πλήρους ὕδατος ὕδραγωγείου, διήκοντος ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ διὰ δύο κλάδων διευθυνομένου ἐπίσης μέρος μὲν πρὸς μεσημβρίαν, τοῦ τέστι πρὸς τὴν πόλιν, μέρος δὲ πρὸς τὴν θέσιν τὴν λεγομένην ποδογύφτην· ὅτι ἡ ἀφθονία τοῦ ὕδατος ἦτο τοσαύτη, ὥστε δὲν ἐπέτρεπε τὴν θεμελίωσιν φρέατος, ὅτι διερχομένης ἐκεῖθεν ἡμέραν τινὰ τῆς πρώην Βασιλείσσης καὶ ἰδούσης τὴν ἐκ τῆς ἀνορύξεως τοῦ φρέατος ἀνωμαλίαν, διέταξε τὸν ἀγροτικὸν ἀστυνόμον ν' ἄρῃ αὐτὴν, οὗτος δὲ ἐξετέλεσε κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν διαταγὴν ταύτην, ὥστε ὁ εὐρὼν τὸν πολύτιμον τοῦτον θησαυρὸν, φοβηθεὶς καὶ δυσκολευόμενος νὰ θεμελιώσῃ ἐκεῖ τὸ φρέαρ, ἐκάλυψε τοῦτο καὶ ἠνέωξεν ἕτερον εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, καὶ ἐνταῦθα εὔρεν ἀμέσως σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἐπιφανείαν τῆς γῆς ἀφθονον ὕδωρ, ὑποκλεπτόμενον, φαίνεται, ἐκ τοῦ παραρρέοντος ὕδραγωγείου. Ἐνταῦθα καὶ καθ' ὅλα τὰ πέριξ ὑπάρχει ωραιότατος καλαμῶν καὶ πολλὰ ἄλλα ὕδροχαρῆ φυτά. Κατὰ μεγίστην λοιπὸν πιθανότητα ἐνταῦθα ὑπάρχει μεγάλη ποσότης ὕδατος, φθάνοντος καὶ μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἢ ἴσως καὶ μέχρι τῆς πόλεως. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ὁ ἰδιοκτῆτης ἐπὶ τοῦ εὐρεθέντος ὕδραγωγείου ὤκοδόμησε πρὸ ἐνὸς περίπου μῆνός μαγαζεῖον, τὸ κείμενον εἰς τὴν ἐσχατιάν τῶν Πατησίων, ἔνθα συνενοῦται ἡ μεγάλη λεωφόρος τῆς Χαλκίδος μετὰ τινος ὁδοῦ, ἀγούσης εἰς τὸ Ἡράκλειον καὶ τὴν Κηφισίαν. Ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης κώλυμα δὲν εἶναι μέγα· ἀνατολικώτερον τοῦ μαγαζείου τούτου ἐὰν σκάψῃ τις, δύναται νὰ εὔρῃ τὸ ὕδραγωγεῖον.

Ἐκεῖθεν ἀπήλθομεν καὶ εἰς ἄλλας τινὰς ἐπουσιώδεις θέσεις, ἔνθα κατὰ πολλὴν πιθανότητα ὑπάρχει ὕδωρ, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τε τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, καὶ τῆς παρουσίας ὕδροχαρῶν φυτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἰχνῶν ἀρχαίων ὕδραγωγείων ἢ δεξαμενῶν. Ἄλλως δὲ εἶναι ἀπίστευτος ἡ τεραστία ποσότης τοῦ ὕδατος, τὸ ὅποιον εὕρισκει τις, ἐὰν ἀνορύξῃ φρέαρ κατὰ τὰς δυτικὰς ὑπορροίας τῶν πέραν τῶν Πατησίων λοφίσκων.

Τὴν ἐπιούσαν εἰσηλθομεν μόνοι εἰς τὴν κοίτην τοῦ Ἡριδανοῦ, τοῦ διερχομένου παρὰ τῷ πολυτεχνεῖῳ, καὶ εἰς μεγάλην μὲν τινα ἀπὸ τῆς πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ γεφύρας ἀπόστασιν, πλὴν μιᾶς ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ ποταμοῦ εὐμεγέθους καὶ εὐρωστοστάτης

τραν, τὴν πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων ἀπέχουσαν, ὑπάρχει ὕδωρ, ἀλλ' οὔτε ἡμεῖς οὔτε πολλοὶ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ἀπήλθομεν ποτε ἐκεῖ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦλάχιστον τῆς περιεργείας μας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ταξειδεύσωμεν πρὸς εὐρεσιν τῶν πηγῶν τοῦ Νεῖλου. Προχθές λοιπὸν τὴν 3 Σεπτεμβρίου, κατερχόμενοι ἐκ τῆς κοίτης τοῦ Ἡριδανοῦ, διευθύνθημεν εἰς τὴν σχιστὴν πέτραν. Πρὶν δὲ φθάσωμεν ἐκεῖ ἀπηντήσαμεν πολλὰς γυναῖκας καὶ παῖδια καὶ ἄνδρας, μεταφέροντας διὰ σταμνῶν νερὸν ἐκείθεν εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ ἄλλους ἀπερχομένους, ἵνα πληρώσωσι τὰ ἀγγεῖά των· καθ' ὁδὸν δ' ἐμάθαμεν, ὅτι μία ὁλόκληρος συνοικία ὑδρεύεται ἐκείθεν, καὶ ὅτι δέκα περίπου οἰκίσκοι ὠκοδομήθησαν διὰ τοῦ ἐκ τῆς σχιστῆς πέτρας ὕδατος· φθάναντες δ' ἐκεῖ, εὗρομεν πολλὰς γυναῖκας, πλυνούσας ἐπὶ τινος ἀνωμάλου ἐδάφους, καὶ ἐνώπιον ὅπῃς τινος ἄντρου. Εἰσελθόντες δι' ἐν αὐτῷ εὗρομεν ἄφθονον ποσότητα ὕδατος καθαροῦ, ἐκ δύο ὁπῶν ἐρχομένου, τῆς μιᾶς μὲν, κειμένης πρὸς ἀνατολὰς στενῆς καὶ ἐπιμήκους οὔσης, καὶ τῆς ἄλλης, πρὸς ἄρκτον εὐρυτάτης, ἀλλὰ σκοτεινῆς. Οὐδόλως ὄντες προπαρεσκευασμένοι ὅτι θὰ εὗρωμεν ἐν τοιαύτῃ ὑψηλῇ θέσει τοσαύτην ποσότητα ὕδατος καὶ οὐδὲν μεθ' ἡμῶν, οὔτε ἀπλὴν ῥάβδον, πρὸς ἔρευναν τοῦ βάθους φέροντες, ἠρκέσθημεν μόνον εἰς τὴν θέαν καὶ εἰς τὴν ἀκοήν, καὶ δι' αὐτῆς δὲ τῆς θεᾶς πείθεται τις, ὅτι ἡ ἐνταῦθα ποσότης τοῦ ὕδατος εἶναι ἄφθονος καὶ ὅτι πιθανὸν νὰ ἔχῃ ὑπὸ γαίῳ τινὰ διέξοδον, ἢ εἶδος καταβόθρας. Καὶ τότε μὲν ἠρκέσθημεν εἰς τὴν θέαν. Τὴν δὲ 6 Σεπτεμβρίου, παραλαβόντες καὶ τὸν ἀξιότιμον ἔμπορον Κύριον Μαντζαβεῖνον καὶ τὸν ἐπιστάτην τῶν κτημάτων μας Ἀθανάσιον Μίχαν, ἀπήλθομεν πρὸς δευτέραν ἔρευναν· ὁ καλὸς μας Ἀθανάσιος ἐκδυθεὶς εἰσῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι· ἠρῆυνησε σύμπαν τὸ σπήλαιον, μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ, ὅτι ἐν αὐτῷ καταρρέει ὕδωρ πολὺ, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀντληθῇ τοῦτο, ν' ἀρθῶσι καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι διὰ νὰ γείνη ἀκριβὲς ἔρευνα.

Ὅτι δὲ προὔξενησεν εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν εἶναι τὸ ἐξῆς· ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τῆς πηγῆς ταύτης ὑδρεύονται πολλὰι, ὡς εἶπομεν, οἰκογένειαι, μεταφέρουσαι τὸ ὕδωρ ἀπὸ μεγάλης ἀποστάσεως, καὶ ὅτι ἐν ᾧ εἶναι εὐκολώτατον καὶ λίαν ὀλιγοδάπανον νὰ μεταφερθῇ τὸ ὕδωρ εἰς τὰς οἰκίας των ἢ καὶ εἰς οἶον δὴ ποτε μέρος τῆς πόλεως, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς ἀπεφασίσε τὴν δαπάνην ταύτην, οὐδεὶς ἐπεχείρησε τὸ Ἡράκλειον! τοῦτο ἔργον.

Παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Κυβέρνησιν ἢ τὴν Δημαρχίαν νὰ μὴ ἀφήσωσιν ἀνεξευρένητον τὴν πηγὴν ταύτην, διότι ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῇ μεγάλη ποσότης ὕδατος, ἱκανοῦ ἴσως αὐτοῦ καὶ μόνου νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως. Ἄλλως τε δὲ ἡ πρὸς ἔρευναν τούτου δαπάνη εἶναι μηδαμινὴ, μολίς ἀπαιτοῦνται πεντακόσαι δραχμαὶ, καὶ ἂν δὲν εἴρεθῇ, ὅπως ἐλπίζεται, μεγάλη ποσότης ὕδατος, καὶ αὐτὴ ἡ φαινομένη καὶ πραγματικῶς ὑπάρχουσα ἤδη εἶναι μεγαλειτέρα ἴσως τῶν δέκα δραμίων· δέκα δὲ δράμια ὕδατος ἐνοικιάζεται, ὡς γνωστὸν, κατ' ἔτος ἐπτακοσίας πεντήκοντα δραχμάς.

Πλὴν τῶν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἐρευνῶν τούτων, ἐμάθομεν παρὰ μὲν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυρίου Λιονυσίου Βερσῆ, ὅτι κατὰ τὸ ὅρος τῆς Πεντέλης εὐρέθη πρὸ τριῶν περίπου ἐτῶν μεγίστη ποσότης ὕδατος, ὅπερ καταβυθιζόμενον, πρὸς οὐδὲν χρησιμεύει ἤδη, ἐνῶ εὐκολώτατα δύναται τις νὰ μεταφέρῃ τοῦτο εἰς εὐφόρους πεδιάδας ἢ καὶ μέχρι τοῦ γενικοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως. Παρὰ δὲ τοῦ Ἀναστασίου Μπαρалеῆξ ἐμάθομεν ἐπίσης, ὅτι καὶ κατὰ τινα θεσιν, καλουμένην *Βαριμπόπι*, ὑπάρχει ἐτέρα μεγίστη ποσότης ὕδατος, τὸ ὁποῖον εὐκόλως δύναται τις νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς καὶ νὰ καταστήσῃ πᾶσαν σχεδὸν αὐτὴν ποτιστικὴν· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῶν μακρορυσμένων τούτων πηγῶν καὶ ἐξ ὧν ἡμεῖς αὐτοὶ ἰδίαις ἀντιλήψεσιν εἶδομεν, ἀδιστακτικῶς ἐπειστήμεν, ὅτι διὰ μικρᾶς δαπάνης δυνατόν εἶναι νὰ τετραπλασιασθῇ ἢ καὶ νὰ πενταπλασιασθῇ τό τε πότιμον καὶ τὸ ποτιστικὸν ὕδωρ. Πρὶν δ' ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς ἐρεῦνας ταύτας, πολλαχοῦ ἀπῆλθομεν καὶ αὐθις ἐπιτοπίως ἤδη ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς λειψυδρίας, ὥστε ὅσα γράφομεν ἐνταῦθα εἶναι ἀπόρροια τῆς ἐντυπώσεως, τὴν ὁποίαν προῦξένησαν εἰς ἡμᾶς αἱ τελευταῖαι ἐρευναι.

Κατὰ δὲ τὴν 15 Ἰουνίου ἐδώκαμεν εἰς τε τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν Δημαρχίαν ἀναφορὰν, δ' ἥς παρεκαλοῦμεν θερμῶς ἑκατέραν τῶν ἀρχῶν τούτων νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου (1) ἢ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ἡμᾶς ἡ ἄδεια νὰ σχηματίσωμεν μετοχικὴν πρὸς τοῦτο ἐταιρίαν, ἀφ' οὗ πρότερον προηγήθῃ νόμος, ἐπιτρέπων ἐπὶ ἀποζημιώσει καὶ τὴν ἐν τοῖς ἰδιωτικαῖς κτήμασιν ἔρευναν, καθὼς καὶ καταναγκαστικὴν τὴν διάβασιν ὑδραγωγείων ἢ τὴν κα-

(1) Ἰδὲ Μελίσσης Ἀθηνῶν τόμ. α'. σελ. 289.

τασκευὴν δι' ὑδραυλικῶν μηχανῶν ἐργαζομένων καταστημάτων. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἡμῶν ταύτῃ, ὡς τὸν μέγιστον μὲν ὅρον τῆς παραχωρήσεως προνομίου εἰς τὴν ἐταιρίαν ὠρίσαμεν τὴν πεντηκονταετίαν, ἀλλὰ πεπεισμένοι εἴμεθα, ὅτι καὶ εἰκοσιπενταετία ἤρκει διὰ νὰ εἰσπράξῃ ὅλα τὰ κεφάλαιά της καὶ σημαντικώτατα κέρδη ἡ ἐταιρία· ὠρίσαμεν δὲ τὸν μέγιστον τοῦτον ὅρον τοῦ προνομίου, ἵνα ἐπιληφθῶμεν τοῦ ἔργου ἀμέτῳ ἀπὸ τῆς παραχωρήσεως τοῦ ἐλαχίστου ὅρου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως· ἐκάστην δὲ μετοχὴν ὠρίσαμεν εἰς εἴκοσι πέντε δραχμὰς, ἵνα μεθέξωσιν ἅπαντες οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται καὶ μείνη πᾶσα ἡ ὠφέλεια ἐν τῷ τόπῳ. Καὶ ὡς μέγιστον ὅρον κεφαλαίων τῆς ἐταιρίας ὠρίσαμεν τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, ἀλλὰ πεπεισμένοι ἀδιστάκτως εἴμεθα τότε, εἴμεθα καὶ σήμερον, ὅτι καὶ με' ἐκατὸν χιλιάδας δραχμῶν δύναται τις νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἐνταῦθα ὑποδεικνυομένην αὐξήσιν τῶν ὑδάτων.

Καὶ εἰς ἡμᾶς μὲν οὐδεμία ἐδόθη ἀπάντησις· βραδύτερον δ' ἠκούσαμεν, ὅτι καὶ ἐτέρα ἐταιρία, συστηθεῖσα ἐν Παρισίοις καὶ ἀντιπρόσωπον μὲν ἐνταῦθα ἔχουσα τὸν Κύριον Γ. Ἀντωνόπουλον, κεφάλαια δὲ ἐνὸς ἐκτομμυρίου δραχμῶν, ἐπρότεινεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν αὐξήσιν τῶν ὑδάτων τῆς Ἀττικῆς, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παραχωρήσει ἐννενηκονταεπενεαετοῦς προνομίου. Καίτοι τεραστείου φανέντος τοῦ προνομίου τούτου, καὶ δικαίας τινὰς ἴσως ἀξιώσεις προτεραιότητος ἡμῶν ἐχόντων, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὁμῶς ἐδιστάσαμεν νὰ γράψωμεν εἰς τὸν ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τῆς ἐταιρίας, ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θὰ τῇ παρέξωμεν πᾶσαν ἡμῶν τὴν συνδρομὴν καὶ πείραν, ἂν προτιμηθῇ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐπιληφθῇ ἐγκαίρως καὶ σπουδαίως τοῦ ἔργου. Πρὸς πλειοτέραν μάλιστα ἐνθάρρουνσιν τῷ ἐπέμψαμεν καὶ ἀντίτυπα τῆς τε ἀναφορᾶς καὶ τῶν ὅσων ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοι τοῦδε περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑδάτων· ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν ἐταιρίαν ταύτην ἐδόθη, νομίζομεν, ἀπάντησις· κατ' εὐτυχίαν ὁμῶς ἐπελήφθη ἤδη τοῦ ἔργου ἀξιεπαίνως ἡ Κυβέρνησις, ὥσπερ καὶ ἄλλοτε ἀνηγγείλαμεν τοῦτο, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχωμεν ἐντελεστάτην τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄς ἐπιτραπῇ δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ παρατηρήσωμεν εὐσεβῶς πρῶτον μὲν ὅτι τῶν τοιούτων ἔργων προτιμότερον εἶναι πάντοτε νὰ ἐπιλαμβάνωνται ἐταιρίαι· δεύτερον δὲ, ὅτι ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐπέτυχον πληρέστατα τὰ ἐν Ἰλισσῷ πειράματα διὰ τί

ἄρα νὰ μὴ ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία καὶ κατὰ τὸν Ἡριδανὸν καὶ κατὰ τὸν Κηφισσὸν, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ διὰ μιᾶς καὶ ὀλιγοδαπανώτερον ἴσως, καὶ νὰ μὴ ἀπολέσωμεν τὴν αὕξησιν τῶν εἰσοδημάτων, ἥτις βεβαίότατα θὰ γείνη ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους; Διστάζει ἡ Κυβερνησις περὶ τῆς ἐντελοῦς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου; ἀναδεχόμεθα ἡμεῖς ὑπ' εὐθύνην μας πᾶσαν τὴν ἐκ τούτων προκύψουσαν ζημίαν καὶ τῇ παρέχομεν ἀπὸ τοῦδε καὶ δυνάμει τῆς ἐπισήμου ταύτης πράξεώς μας, τὴν ὅποιαν ἐπίτηδες θὰ ὑπογράψωμεν, τὸ δικαίωμα νὰ ὑποθηκεύσῃ ἅπασαν τὴν ἀκίνητον περιουσίαν μας, καὶ ἐν περιπτώσει μὲν ζημίας, ὑποσχόμεθα νὰ τὴν ἀποζημιώσωμεν δι' αὐτῆς μέχρι ὀβολοῦ· ἐν περιπτώσει δὲ ἐπιτυχίας οὐδεμίαν ἄλλην ἔχομεν ἀξίωσιν εἰμὴ τοῦ νὰ μὴ θεωρηθῇ ματαία ἡ δαπάνη τοῦ χάρτου καὶ τῆς ἐργασίας πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας ὑποσημειοῦται εὐσεβάσιως

Ἐν Ἀθήναις τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1864.

Ὁ Ἀρχισυντάκτης

ΑΝΑΣΤ. Ν. ΓΟΥΔΑΣ.

Διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς, ἱππότης τοῦ τάγματος
τοῦ Ἁγίου Στανισλάου, μέλος διαφόρων
ἐπισημονικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἐταιριῶν.